

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องข้อมูลชีวภาพและการประมงในอ่าวปัตตานีครั้งนี้ ประกอบกันของข้อมูล 2 ลักษณะ คือ การสอบถาม และการสำรวจ ในข้อมูลการสอบถามนั้นทำเพื่อทราบสภาพการทำประมงในหมู่บ้านต่าง ๆ รอบอ่าวปัตตานี เช่นจำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพประมง จำนวนชาวประมง จำนวนและชนิดของเครื่องมือประมง จำนวนเรือประมง ตลอดจนระยะเวลาและบริเวณที่ชาวประมงในแต่ละหมู่บ้านออกไปทำการประมง รวมทั้งยังใช้การประเมินสภาวะชุมชนแบบมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในการสอบถามด้วย ส่วนการสำรวจนั้นทำเพื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับชนิดและจำนวนของสัตว์น้ำที่จับได้ในอ่าวปัตตานีด้วยเครื่องมือประมงชนิดต่าง ๆ และการสำรวจเรือประมงชนิดต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการสำรวจครอบครัวประมงรอบอ่าวปัตตานี พบว่ามีหมู่บ้านที่มีประชากรประกอบอาชีพทำประมงในอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียงจำนวน 26 หมู่บ้าน และ 1 เขตเทศบาล ในเขต 3 อำเภอ ของจังหวัดปัตตานี คืออำเภอหนองจิก จำนวน 5 หมู่บ้าน อำเภอเมือง จำนวน 12 หมู่บ้าน และอำเภอยะหริ่ง จำนวน 9 หมู่บ้าน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 9,031 ครัวเรือน จำนวน 46,196 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียงประมาณร้อยละ 21 ของประชากรเท่านั้น ที่ประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานีและบริเวณใกล้เคียง อำเภอยะหริ่งเป็นอำเภอที่มีสัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพประมงสูงสุด โดยคิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรในหมู่บ้านที่อยู่ติดกับอ่าวปัตตานี

2. ผลการสำรวจลักษณะการทำประมงของชาวประมง พบว่าการประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานีนั้น ชาวประมงจะใช้เรือหางยาว หรือ "เรือกอลและ" ซึ่งมีอยู่ 2 ขนาด คือขนาดกลางและขนาดเล็ก และเรือพาย/เรือแจว ในการประกอบกิจการเป็นหลัก เครื่องมือประมงที่ใช้ประกอบการนั้นจะแตกต่างกันออกไปบ้างในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่ทุกหมู่บ้านก็จะมีเครื่องมือหลักที่เหมือนกัน เช่น อวนประเภทต่าง ๆ แห และเบ็ด เป็นต้น บริเวณที่ออกไปทำการประมงในอ่าวปัตตานีนั้นมีทั้งที่ออกไปทำประมงในอ่าวปัตตานีและในอ่าวไทย ซึ่งขึ้นอยู่กับที่ตั้งของหมู่บ้านนั้น ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าบริเวณที่ชาวประมงมักนิยมออกไปประกอบการประมงจับสัตว์น้ำในอ่าวได้แก่บริเวณที่อยู่ปากแม่น้ำสายต่าง ๆ ที่ไหลลงสู่อ่าวปัตตานี และในบริเวณป่าชายเลนรอบ ๆ อ่าว นอกจากการทำประมงแล้วชาวประมงบางส่วนในหมู่บ้านต่าง ๆ ยังประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอีกด้วย สัตว์น้ำที่นิยมเลี้ยงกันได้แก่ ปลาดุก หอยแครง กุ้งกุลาดำ ปลากระพง และปลากะตัก

3. การสำรวจความหลากหลายของสัตว์น้ำในอ่าวปัตตานี ในระยะเวลา 1 ปีนั้น จากการเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำที่จับได้โดยชาวประมงมาจำแนกชนิด พบว่าการแพร่กระจายของสัตว์น้ำในกลุ่มของปลา หมึก กุ้งและกั้ง ปู และหอย ในบริเวณอ่าวปัตตานีมีการแพร่กระจายที่ไม่แตกต่างกัน พบจำนวนสัตว์น้ำที่ชาวประมงจับได้ด้วยเครื่องมือประมงรวมทั้งสิ้น 90 ชนิด คือ ปลาจำนวน 55 ชนิด ปูจำนวน 9 ชนิด กุ้งและกั้งจำนวน 12 ชนิด หมึกจำนวน 4 ชนิด และหอยจำนวน 10 ชนิด

ข้อเสนอแนะที่ควรศึกษาคัดเอาไป

1. ด้านวิชาการ

- 1.1 ควรทำการศึกษาชีวประวัติสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวงจรชีวิตที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น การเดินทางหาอาหาร ตักขณะการเจริญเติบโต แหล่งและระยะเวลาของกรวางไข่ อัตราการเกิดและการตายตามธรรมชาติ เนื่องจากอ่าวปัดคานีมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมตลอดเวลา ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้กำหนดและวางแผนในการอนุรักษ์และการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำในอ่าวได้
- 1.2 ควรมีการศึกษาถึงความหลากหลายทางชีวภาพด้านประชากรและสังคม (community) ของสิ่งมีชีวิต และความหลากหลายทางนิเวศวิทยา (ecological diversity) ตามแหล่งที่อยู่ของสัตว์น้ำนั้น ๆ ในแต่ละฤดูกาลของแต่ละบริเวณ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการบริหารแหล่งน้ำให้ถูกต้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านการบริหารจัดการ

- 2.1 การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ต่าง ๆ รอบอ่าวปัดคานี ควรที่จะมีการแบ่งเขตที่เหมาะสมตามสภาพของพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมของอ่าวด้วยหลักวิชาการ เช่นเขตโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องอยู่ห่างไกลจากแม่น้ำลำคลองที่ไหลลงสู่อ่าว เขตการเกษตรกรรมเพาะเลี้ยงชายฝั่งโดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำจำเป็นต้องมีการจัดการและการควบคุมระบบบำบัดน้ำทิ้งที่ดี ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการให้ทันกับการขยายตัวของอุตสาหกรรม เพื่อป้องกันการขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่
- 2.2 การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำและทรัพยากรสัตว์น้ำในอ่าว เนื่องจากในอ่าวปัดคานียังมีการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือบางชนิดที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเช่น อวนรุน อวนลาก รวมทั้งการใช้อวนที่มีขนาดตาอวนที่เล็กในการจับสัตว์น้ำ ทำให้จับสัตว์น้ำได้เกินกว่ากำลังการผลิตของแหล่งน้ำ และเป็นการจับสัตว์น้ำในระแยะที่ยังไม่โตเต็มวัย ดังนั้นจึงควรมีกฎหมายหรือข้อตกลงที่จะใช้ควบคุมชนิด จำนวน และขนาดตาอวน ให้ชัดเจนและเข้มงวด และควรทำความเข้าใจกับชาวประมงและประชาชนรอบ ๆ อ่าวทั้งโดยตรงและทางอ้อมให้ทราบถึงความสำคัญของความหลากหลายหรือความสมบูรณ์ของสิ่งมีชีวิตในอ่าว เพื่อที่จะร่วมมือกันใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างระมัดระวัง

3. ควรที่จะมีการศึกษาในลักษณะนี้ซ้ำในทุก 5-8 ปี เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพของอ่าวปัดคานีในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา